

Використана література:

1. Нагорна Л. П. Соціокультурна ідентичність : пастки ціннісних розмежувань [Текст] / Л. П. Нагорна. — К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2011. — 272с.
2. Панов П. В. Институты, идентичности, практики : теоретическая модель политического порядка [Текст] / П. В. Панов. — М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2011. — 230 с.
3. Политическая идентичность и политика идентичности [Текст] : [в 2 т.]. — Т. 2 : Идентичность и социально-политические изменения в XXI веке / [Отв. ред. И. С. Семененко]. — М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2012. — 471 с.
4. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність [Електронний ресурс] / Е. Сміт. — К. : Основи, 1994. — С. 10-27. — Режим доступу : <http://litopys.org.ua/smith/smi02.htm>.

Остапенко М. А. *Политическая идентичность как синтезирующий концепт политической науки*

Анализируется проблема политической идентичности как определённого синтезирующего концепта, который раскрывает роль субъективного фактора в процессе включения индивида в систему политических отношений. В статье политическая идентичность исследуется как проекция национальной, этнической, религиозной, территориальной, региональной, гендерной, классовой и других составляющих социальной идентичности на политическую сферу. Отдельно рассмотрена сетевая идентичность как важная составляющая политической идентичности в условиях информационного общества. Также анализируются механизмы формирования политической идентичности – политическая институционализация и политическая коммуникация.

Ключевые слова: политическая идентичность, социальная идентичность, субъекты формирования политической идентичности, механизмы формирования политической идентичности.

Ostapenko M. *Political identity as synthesizing concept of political science*

The problem of political identity is analysed as certain synthesizing concept which exposes the role of «human factor» in the process of plugged of individual in the system of political relations. In the article a political identity is probed as an original projection national, ethical, religious, territorial, gendernoy, class and other constituents of social identity in a political sphere. Separately certainly network identity as important constituent of political identity at the terms of informative society. The mechanisms of forming of political identity are also analysed – political instituition and political communication.

Keywords: political identity, social identity, subjects of forming of political identity, mechanisms of forming of political identity.

УДК 323.21

Денисюк С. Г.

«СИНДРОМ СЬОГОДНІШНЬОГО ДНЯ» ЯК ХАРАКТЕРНА ОЗНАКА СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ

Проаналізовано стан і особливості сучасної політичної свідомості українців. Визначено об'єктивні і суб'єктивні чинники її формування. Акцентовано увагу на вагомій ролі економічної і політичної кризи, недовіри до політиків, які негативно позначаються на політичній свідомості громадян України. Обґрунтовано існування такої ознаки політичної свідомості українців, як «синдром сьогоденного дня», який являє собою захисну реакцію свідомості на негативні явища і процеси, що відбуваються у політичній системі

суспільства. Показано, що такий стан політичної свідомості за своєю суттю є деструктивним як для окремої особистості, так і для всього суспільства. Потужним механізмом утвердження «синдрому сьогоденного дня» є політичні технології, які реалізуються через сучасні засоби комунікації, зокрема, телебачення, Інтернет (соціальні мережі, блоги, Youtube).

Ключові слова: політична свідомість, синдром сьогоденного дня, довіра, криза, політичні технології, засоби масової комунікації.

Дослідження проблем формування і стану сучасної політичної свідомості в українському суспільстві є постійно актуальним. Відомо, що під цим поняттям розуміють систему теоретичних і повсякденних знань, оцінок, настроїв і почуттів, за допомогою яких відбувається усвідомлення політичної сфери соціальними суб'єктами – індивідами, групами, класами, спільнотами [1].

Помаранчева революцію (2004 р.), «революція Гідності» (2013-2014 рр.), російська анексія Криму, військові дії на сході України, боротьба між українськими олігархами, перманентна економічна й політична криза – всі ці події безперечно вплинули й продовжують впливати на стан політичної свідомості українських громадян. До цього слід додати, що політики визначають українське суспільство як поляризоване [2], про що свідчить низка «векторів розмежування» суспільства за різними ознаками: соціальними, політичними, ідеологічними, відсутність консенсусу відносно фундаментальних цінностей, ідеалів і цілей, що породжує високу конфліктність та соціальну напруженість. Все це спричиняє політичну нестабільність в українському суспільстві.

Стосовно стану політичної свідомості українських громадян, слід звернути увагу на такий важливий момент. З урахуванням об'єктивних економічних і політичних умов, що склались в Україні, високого рівня недовіри до владних інституцій (який є характерним для українців) формується особливий стан політичної свідомості. Громадяни живуть, з одного боку, в стані страху і невизначеності перед майбутнім, у стані жорсткої економії і соціальної незабезпеченості, апатії, а, з іншого боку, у переживаннях з приводу воєнних подій на сході України, терактів, які є новим жахливим явищем у нашому суспільстві.

Ці фактори вплинули деструктивно на психіку людей і сформували, так званий «синдром сьогоденного дня» у політичній свідомості, коли люди не можуть і не планують майбутнє, не зберігають фінанси через знецінення грошової маси, а живуть сьогоденними потребами і бажаннями. Загалом потребою людини є планування свого життя і своєї родини, що дає відчуття спокою і впевненості, на відміну від тварин, які не здатні розмірковувати про майбутнє. Такий стан політичної свідомості за своєю суттю є деструктивним як для окремої особистості, так і для всього суспільства, який коротко можна охарактеризувати як «синдром сьогоденного дня».

Проблематиці політичної свідомості присвячена значна кількість наукових праць. Серед відомих вчених, які досліджували технології впливу на політичну свідомість, механізми управління нею можна виокремити П. Бурдье, Е. Діхтер, А. Моль, С. Московічі, Ф. Скіннер, Г. Шиллер та ін. Серед сучасних науковців, які аналізували структуру політичної свідомості, її рівні та особливості, чинники впливу, варто відзначити В. Андрущенко, В. Бабкіна, О. Бабкіну, В. Бебика, К. Гаджиева, М. Головатого, О. Зернецьку, В. Корнієнка, В. Королька, О. Литвиненка, М. Михальченка, М. Остапенко, Г. Почепцова, Ю. Шайгородського та ін.

Не дивлячись на наявність великого масиву наукових розвідок в галузі дослідження політичної культури і свідомості, проблема визначення стану і особливостей сучасної політичної свідомості українців в умовах загострення кризових явищ у всіх сферах життя є вельми актуальною. Враховуючи важливість обраної теми, її актуальність і ступінь розробки, метою статті є аналіз чинників виникнення так званого «синдрому сьогоденного дня» як характерної риси політичної свідомості українців та наслідки його впливу на політичні процеси.

Широко відомо, що політична свідомість є як суб'єктивним виміром політики, так і обумовлена об'єктивними чинниками, суспільно-політичним буттям. Іншими словами, на політичну свідомість впливають і соціально-економічні, і національні та культурні процеси, і глибокі структурні та якісні зміни в системі суспільних, соціально-економічних і міжнародних відносин тощо.

Порівнюючи масову свідомість громадян у період кризи як країн заходу, так і сходу, спостерігаємо таку закономірність: для західного суспільства характерна спрямованість на майбутнє – так звана перспективна орієнтація, яка виявляється у ігноруванні традицій, зневажанні до колективної пам'яті, прагненні відгородитися від минулого, надії на майбутнє тощо. Подібної орієнтації дотримуються представники підприємницьких професійних груп, а також молоді, експансивні суспільства, наприклад, американське і австралійське.

Інший варіант реакції суспільства – занурення в минуле, культивування традицій, відзначення річниць, надання великого значення спорудженню пам'ятників, збереженню колективної пам'яті і ностальгії за колишніми часами. Для таких суспільств є характерною ретроспективна тимчасова орієнтація – спрямованість на минуле. Така риса притаманна соціальним групам, які пережили зміни, що сприймаються як погіршення щодо колишнього суспільно-політичного життя. Йдеться, зокрема, про ностальгію певних соціальних груп за Радянським Союзом.

В умовах бідності й кризи люди прагнуть жити сьогоднішнім днем, не замислюючись ні про вчорашній, ні про завтрашній день. У таких випадках виникає «синдром сьогоднішнього дня». Акцент на минулому і теперішньому часі, характерний для української суспільної свідомості, знаходить відображення, зокрема, в економічній та політичній поведінці громадян. Сьогодні спостерігається певний парадокс: зубожіння спричинило не суцільну економію, а активізувало бажання витратити на розваги і свята. Тут можна припустити, що для українців характерний короткий горизонт планування: події, які повинні відбутися за межами півроку, не розглядаємо всерйоз і, як наслідок, не будуються далекоглядні плани.

На думку дослідників, які вивчали планування у великих компаніях, широта горизонту планування залежить від стійкості політичної та економічної ситуації. Звичка до невизначеності, що формувалася з часів перебудови, є однією з причин неактуальності довгострокових планів як для більшості українських компаній, так і для окремих громадян. Отже, для політичної свідомості українців є характерним орієнтація на сьогоднішній день і певною мірою на минулий, що позначається на прийнятті економічних і політичних рішень громадянами.

Такий «синдром сьогоднішнього дня» дає можливість відволікатись на розваги, розслабляти психологічно і знімати відповідальність з себе за майбутнє як особисте, так і колективне. В умовах кризи масова свідомість очікує дива, тому частими стають звернення людей до екстрасенсів, магів, відьмаків.

Аналізуючи сучасний стан політичної свідомості українців, звернемо увагу на об'єктивні умови її формування, які впливають на ставлення громадян до усієї політичної системи. Мова йде про стан економічної кризи, падіння доходів населення України, зростання безробіття, банкрутство багатьох банків України тощо.

Після чергового падіння гривні у 2015 р. мінімальна зарплата в Україні встановила антирекорд. 1218 грн. – це тепер менше 43 доларів. Навіть жебраки Бангладеша, Гани та Замбії отримують на 4 долари більше. Значно багатші жителі Лесото, Гамбії і Чаду, в яких мінімальна зарплата досягає 51 долар [3].

Результати опитування громадської думки, що проводилось Центром Разумкова з 19 по 24 грудня 2014 р. на питання: «Здійснення реформ може призвести до тимчасового зниження рівня життя людей. Чи згодні Ви терпіти певні матеріальні труднощі?» отримані такі відповіді: готові терпіти скільки треба, якщо це справді призведе до успіху країни, – 10,3 % опитаних, готові потерпіти, але недовго (не більше року) – 33,5 %, не готові, бо не вірять в успішність тих реформ – 19,5 %, не готові через нестерпне матеріальне становище –

28,9 % [4]. Ці результати свідчать про існування значної частини населення, яка не вірить політикам та їх реформам і змушені виживати через складні матеріальні умови життя.

За оцінками експертів, станом на 2014 р. Україна внаслідок недоброчесного і неоптимального управління, приватизації держави олігархічними групами, мала найгірші показники людського розвитку в Європі, валовий національний дохід на душу населення з 1990 до 2013 р. зменшився майже на 25 % [5].

В Україні у 2014 р. внаслідок форс-мажорного розвитку подій та в результаті переплетіння низки вкрай негативних шоків та ризиків почала формуватися «нова економічна парадигма». Це шоки «втрачених можливостей» і не конкурентоспроможності, «27-4», експорту і втрати ринків, бюджетний та енергетичний шоки, девальваційний шок і шок падіння доходів, шок платіжного балансу, банківської кризи і борговий шок. «27-4» – це шок, який виник внаслідок фізичного випадіння з економічного обороту значної частини території країни та розташованих на ній великих промислових підприємств, які формували основу цілих галузей та експорту [6]. Такі негативні політичні та економічні явища спричиняють зубожіння громадян, зміну їх економічної та політичної поведінки.

Стосовно довіри з боку населення до влади, то згідно із результатами досліджень Центра Разумкова (з 19 по 24 грудня 2014 р.), на питання: «Якою мірою Ви довіряєте державним і недержавним інституціям?», були отримані такі відповіді: не довіряли – 44,3 % Президенту України; 56,9 % ВР України; 54,2 % Уряду України; 74,2 % міліції; 80,6 % судам; 75,2 % прокуратурі; 79,5 % ЗМІ Росії; 39,2 % ЗМІ України; 80,3 % банкам. Довіряли певною мірою Президенту України – 49,4 %; ВР України – 31,1 %; Уряду України – 35,8 %; міліції – 16,4 %; судам – 9,4 %; прокуратурі – 11,0 %; ЗМІ Росії – 7,8 %; ЗМІ України – 51,8 %; банкам – 9,4 %. Стосовно громадських організацій, то їм довіряє – 43,6 % опитаних, не довіряє – 34,8 % [7].

Такі результати опитування свідчать про низький рівень довіри, в першу чергу, до інститутів влади. Недовіра до цих структур фактично свідчить про недовіру до всієї політичної системи, що є загрозливим для безпеки України.

Сучасний українець зіштовхнувся із новими проблемами, зокрема, терактами, озброєним конфліктом, які здатні обірвати життя в будь-який момент, що знецінює багато важливих речей. Страх, що виникає за таких умов, підживлюється сучасними засобами комунікації, які демонструють кожного дня у великій кількості сюжети з зони АТО, наслідки катастроф і терактів, що відбулись не тільки в Україні, але й в інших державах. Подібна психологічна ситуація склалась у свій час в США, коли 11 вересня 2001 р. відбувся теракт. Люди втратили впевненість у майбутньому, виникла паніка та різні фобії, не знали, на що можна поклатися у таких невизначених умовах.

Фактично «синдром сьогоднішнього дня» утверджується за активної участі телебачення та Інтернету. Зокрема, мова йде про вагому роль соціальних мереж, блогів, Youtube. На перший погляд, Інтернет є досить прозорим і демократичним простором, в якому дійсно можна знайти об'єктивну інформацію і дізнатись швидко про всі актуальні політичні події. З іншого боку, його використовують для поширення неправдивої інформації, яка здатна нанести психологічну травму, ввести в невротичний стан одразу багатьох споживачів інформації. Так, у просторі публічної політики, в тому числі й української, активно використовуються технології Інтернет-дискусій за участю веб-бригад. «Веб-бригади» – Інтернет-користувачі, які контролюються замовником інформації, займаються формуванням потрібної замовнику громадської думки та маніпуляціями суспільною думкою в Інтернеті. У зв'язку із цим з'явився спеціальний термін «астротурфінг» – використання сучасного програмного забезпечення або спеціально найнятих користувачів для штучного управління громадською думкою. Астротурфінг може застосовуватися для витіснення думки реальних людей на веб-форумах, для фальсифікації діяльності громадських і політичних організацій в Інтернеті. Астротурфінг використовують політтехнологи, спецслужби, національні уряди різних держав у політичних цілях [8].

Ефективність Інтернету не викликає сумнівів, проте через обмеженість української аудиторії (користувачів Інтернету – 37,5 % станом на 2014 р.), на першому місці за впливовістю знаходиться телебачення. Сучасні технології дозволяють багато разів повторювати замовлені емоційні сюжети про різні політичні явища, насичувати інформаційний простір печальними, негативними новинами, які часто однобічно висвітлюються ЗМІ.

Рівень ефективності такого інформаційно-психологічного впливу залежить від низки чинників:

змісту матеріалу (його складність, значимість тощо). Наприклад, чим простіша інформація, тим більше шансів на те, що дії, до яких вона спонукає, можуть виконуватися автоматично, особливо, якщо не суперечать переконанням об'єкта;

психічного стану, що характеризується наявністю високого рівня автоматизму відповідної реакції. Страх, пригніченість, апатія сприяють некритичному й неусвідомленому сприйняттю впливу. Ступінь автоматизму відповіді особистості пов'язана з рівнем усвідомленості й критичності прийняття інформації. Якщо вплив приймається підсвідомо й некритично, то відповідь аудиторії може бути автоматичною;

часового інтервалу між впливами й відповідною реакцією: із збільшенням часового інтервалу автоматизм відповідних реакцій зменшується унаслідок підвищення критичності і розумової активності об'єкта (це може бути пояснено включенням змісту отриманої інформації в систему знань особистості й усвідомленням його) [9].

Враховуючи травмуючий вплив політичних і економічних процесів на свідомість українців, який поєднується із інформаційно-психологічним тиском ЗМІ, зрозуміло, що «синдром сьогоднішнього дня» нині буде поглиблюватись.

Такий «синдром» виступає певним тлом для формування відповідної політики та використання особливих виборчих технологій. Суспільні свідомість фактично «очікує» такого «героя», який вирішить всі нагальні проблеми швидко і ефективно. При цьому політики застосовуватимуть інформаційно-комунікативні технології впливу на політичну свідомість, що базуються на використанні таких прийомів: символізації, міфологізації, персоніфікації, створенні образу ворога, проведенні історичних паралелей, розстановки інформаційних акцентів, фокусуванні уваги на ритуалах, застосуванні раціональних аргументів і лінгвістичних прийомах, створенні інформаційного переважання та візуалізації інформаційних потоків.

Відповідно, такий стан політичної свідомості «готовий» йти на значні поступки у плані прийняття політичних рішень владною елітою. Йдеться про те, що люди в такому стані готові підтримати певні обмеження своїх прав, свобод, посилений контроль з боку держави в обмін на безпеку. Проте це може бути використано політиками з метою маніпуляції з громадською думкою і власного збагачення тощо. Це дає змогу політичним лідерам під актуальними гаслами і, прикриваючись обіцянками, отримати перемогу на виборах.

Отже, нині утвердився «синдром сьогоднішнього дня» як ознака політичної свідомості українців, що обумовлено існуванням низки політичних подій, які є травмуючими для психіки людини (теракти, військовий конфлікт на сході держави, економічна криза, банкрутство значної кількості банків України тощо). Визначений «синдром» деструктивно впливає на політичну свідомість громадян у плані зміни їх ціннісних орієнтацій, втрати бажання планувати майбутнє як особистісне, так і колективне (суспільства), регресу в питаннях аналізу політичних подій і діяльності різних політичних сил. Одним з потужних механізмів розвитку зазначеного синдрому є вплив політичних технологій, які реалізуються через ЗМІ.

Проблема формування високого рівня політичної свідомості залишається завжди актуальною, тому важливими видаються наукові розвідки стосовно пошуку шляхів подолання «синдрому сьогоднішнього дня» у просторі сучасної політичної свідомості.

Використана література:

1. Політологія для вчителя [Текст] : навч. посібник для студ. педагогічних ВНЗ / За ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. — К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. — С. 245-268.
2. Габдрахімов Д. Українське суспільство жорстко поляризоване [Електронний ресурс] / Д. Габдрахімов // Українські національні новини. — Режим доступу : <http://www.unn.com.ua/uk/news/371651-ukrayinske-suspilstvo-georstko-polyarizovane--k.kulikov>. — Назва з екрану.
3. Минимальная зарплата в Украине теперь ниже, чем в Замбии и Гане [Электронный ресурс] // Сегодня.ua. — 24 Февраля 2015. — Режим доступу : <http://www.segodnya.ua/economics/enews/minimalnaya-zarplata-v-ukraine-teper-nizhe-chem-v-zambii-i-gane-595203.html>. — Название с экрана.
4. Соціологічне опитування. Економіка [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. — Режим доступу : http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=1001. — Назва з екрану.
5. Денисюк С. Г. Імідж України у внутрішньо і геополітичних контекстах сучасності [Текст] / С. Г. Денисюк, В. О. Корнієнко // Studia Politologica Ucraino-Polona. — Вип. 4. — Житомир-Київ-Краків : ФОП Євенок О. О., 2014. — С. 93-100.
6. Полунєєв Ю. Десять шоків України [Електронний ресурс] / Ю. Полунєєв // Економічна правда. — 12 грудня 2014. — Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2014/12/12/512627>. — Назва з екрану.
7. Соціологічне опитування. Політика [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. — Режим доступу : http://www.uceps.org/ukr/socpolls.php?cat_id=107. — Назва з екрану.
8. Денисюк С. Г. «Нові мас-медіа» як чинник впливу на сучасні політичні комунікації [Текст] / С. Г. Денисюк, В. О. Корнієнко // Гілея : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — К. : ВІР УАН, 2015. — Вип. 94. — С. 420-425.
9. Жарков Я. Небезпеки особистості в інформаційному просторі [Електронний ресурс] / Я. Жарков // Юридичний журнал, 2007. — № 2. — Режим доступу : <http://justinian.com.ua/article.php?id=2554>. — Назва з екрану.

Денисюк С. Г. «Синдром сегоднешнього дня» как характерная черта современного политического сознания

Проанализировано состояние и особенности современного политического сознания украинцев. Определены объективные и субъективные факторы его формирования. Акцентировано внимание на весомой роли экономического и политического кризиса, недоверия к политикам, которые негативно отражаются на политическом сознании граждан Украины. Обосновано существование такого признака политического сознания украинцев, как «синдром сегоднешнего дня», который является защитной реакцией сознания на явления и процессы, происходящие в политической системе общества. Показано, что такое состояние политического сознания по своей сути представляется деструктивным как для отдельной личности, так и для всего общества. Мощным механизмом утверждения «синдрома сегоднешнего дня» являются политические технологии, которые реализуются через современные средства коммуникации, в частности, телевидение, Интернет (социальные сети, блоги, Youtube).

Ключевые слова: политическое сознание, синдром сегоднешнего дня, доверие, кризис, политические технологии, средства массовой коммуникации.

Denysiuk S. «Syndrome of Today» as a Characteristic Feature of the Modern Political Consciousness

The state and features of modern political consciousness of the Ukrainians have been analyzed. The objective and subjective factors of its formation have been determined. Special attention has been paid to the significant role of the economic and political crisis, mistrust to the politicians, all of which are negatively reflected on the political consciousness of the citizens of

Ukraine. The existence of such a feature of political consciousness of the Ukrainians as the «syndrome of today», which is a sort of a defense reaction of the consciousness to phenomena and processes happening in the political system of the society, has been substantiated. It has been shown that such a state of the political consciousness is destructive both for an individual and for the society in general. A powerful mechanism of forming the «syndrome of today» is political technologies which are applied through modern means of communication, namely, television, the Internet (social networks, blogs, Youtube).

Keywords: political consciousness, syndrome of today, trust, crisis, political technologies, mass media.

УДК 32:179.6

Воляннюк О. Я.

ГЕРОЇЧНИЙ ДИСКУРС: ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ І КОНЦЕПЦІЙ

Розглядається політологічний зміст концептів «героя», «героїзму», «героїчного дискурсу». Описані існуючі підходи до проблеми та можливі перспективи її дослідження у рамках сучасної політичної науки. Стверджується, що стратегії героїзації можуть як інтегрувати спільноти, так спричиняти до суспільно-політичних криз. Героїзація розглядається у структурі політико-ідеологічної інженерії, а також політики національної пам'яті. У нових суспільно-політичних реаліях назріли складні й неоднозначні завдання наукового дослідження сприйняття героїчного, псевдогероїчного й антигероїчного у сучасному українському суспільстві, творення самостійного і впізнаваного дискурсу героїки.

Ключові слова: герой, героїчний дискурс, політика, політичний дискурс, політика пам'яті, політичні практики.

Поняття героїчного, як і місце героїчного у політичному житті суспільства, з першого погляду, нашоухе на абстрактні міркування та метафоричні судження. Разом з тим, політологічний аналіз героїчного дискурсу допомагає розпізнавати існуючі у суспільстві орієнтації, ті особистісні риси, вчинки, діяльність, поведінкові моделі, які у конкретний час цінуються та уславлюються конкретним суспільством або його елітою. Детальне вивчення героїчного дискурсу українського народу, що відображається в уявленнях про національних героїв, практиках їх вшанування, пам'ятних знаках, текстах, власних назвах вулиць тощо, до деякої міри дозволяє розкрити існуючі у суспільстві цінності, пріоритети, суперечки.

Вивчення, обговорення та популяризації проблематики «героїчного-супергероїчного-псевдогероїчного-контргероїчного-постгероїчного» у сучасному українському суспільстві набуває особливого значення. Останні суспільно-політичні перетворення помітно актуалізували цю тематику у громадській, політичній, науковій і мистецькій площинах. Поняття «герой» у публічному дискурсі вживається все частіше. Пошук відповідей на складні запитання, пов'язанні з героїчним вчинком, героїчним моментом в історії, національним пантеоном героїв, є одним із витребуваних завдань порядку денного гуманітарного розвитку України.

Символічні для народу особистості, їх внесок у суспільні справи упізнаванні на загал, але потенційно можуть викликати різні судження, інтегрувати спільноти або спричиняти до суспільних криз. Персоніфікація минулого однаково важлива у внутрішньо- та зовнішньополітичному житті. Взірці людей, що у різні епохи зближували/віддаляли народи, регіони, цивілізації, слугують важливим орієнтиром для тих, хто про них пам'ятає в наш час. Часом сама лише згадка видатного імені структурує спілкування, допомагає суб'єктам комунікації за відповідними реакціями ідентифікувати соціальні вподобання, ідейні погляди, політичні переконання співрозмовника